

חוי דעת

לימודי דעת
LIMUDEI DAAT
ללמוד • לדעת • להתקדם

ההלכה השבועית מבית לימודי דעת | מרכז ללימודי הלכה

עלון מס'
12

בגליון השבוע

מענייני שבת

אין ללמוד הלכה למעשה מתוך גליון זה. בכל שאלה יש להוועץ במורה הוראה.

מדיני הבדלה

האם נשים גם מחייבות במצות הבדלה?

השו"ע (סימן רצ"ו סעיף ח') מביא בזה מחלוקת ראשונים, שיש הסוברים שחייבות בזה כמו שחייבות במצות קידוש, שאע"פ (מ"ב סימן רצ"ו ס"ק ל"ד) שהיא מצות עשה שהזמן גרמא שנשים פטורות, אבל במצוות שבת נשים חייבות, משום שהוקשו מצוות שבת לאיסורי שבת. ואף הסוברים שמצוות הבדלה מדרבנן, תיקנוה כעין מצות קידוש. ויש חולקים וסוברים, שנשים אינן חייבות במצות הבדלה, משום (מ"ב שם) שמצוה זו נעשית בזמן שהוא כבר חול ע"כ אינה תלויה בענייני שבת, והרי היא ככל שאר מצוות עשה שהזמן גרמן שנשים פטורות.

האם יכולה אשה לעשות הבדלה לעצמה?

משום דעות הסוברות שנשים פטורות מלעשות הבדלה, על כן לא יבדילו הנשים לעצמן, אלא ישמעו הבדלה מן האיש. (רמ"א סימן רצ"ו סעיף ח') ורק אם אינה יכולה לשמוע הבדלה מן האיש, יכולה לעשות הבדלה לעצמה, ותשתה אח"כ את היין כמו האיש. (מ"ב שם ס"ק ל"ה) [ועיין להלן אם יכולה לברך ברכת הנר].

אפי' במקרה שישנו איש, אם שמע כבר הבדלה, לא יעשה הוא הבדלה פעם נוספת ע"מ להוציא את האשה יד"ח אלא תעשה האשה הבדלה בעצמה (מ"ב שם ס"ק ל"ו) אך אם אין האשה יכולה להבדיל בעצמה, יכול האיש לעשות הבדלה פעם נוספת ע"מ להוציא יד"ח. (עיין מ"ב שם, ושמירת שבת כהלכתה ח"ב פרק נ"ח הערה ע"ג.)

כשהאשה עושה הבדלה לעצמה האם יכולה לברך גם על הנר?

המג"א, (סימן רצ"ו סק) כותב, שנשים רשאיות לברך על הבשמים ועל הכוס משום שהם ברכות הנהנין. והטעם שהשמיט המג"א את ברכת הנר, כתב הביאור הלכה (סימן רצ"ו סעיף ח' ד"ה לא יבדילו וכו') מפני שהברכה על אור הנר אינה ברכת הנהנין, והראיה שאם כן היה צריך לברך בכל פעם שרואה את אור הנר, אלא היא ברכת השבח להקב"ה על שברא את האור.

ומסתפק הביאור הלכה, שאולי אף להסוברים שנשים חייבות במצות הבדלה יהיו פטורות מברכת הנר. והטעם, שרק בהבדלת עצמה נשים חייבות, מפני שצריך לזכור את השבת גם ביציאתה, וכמו שהבאנו לעיל, אבל ברכת הנר אינה קשורה להבדלה עצמה, ומשום כך היא ככל מצוות עשה שהזמן גרמן שנשים פטורות. ומשום כך אשה העושה הבדלה לא תברך ברכת הנר באמצע ההבדלה, משום שאם היא פטורה הרי זה הפסק בין ברכת בורא פרי הגפן לברכת ההבדלה, ויש אומרים שיכולה לברך ברכה זו אחר שתית היין. (עיין כ"ז בשמירת שבת כהלכתה ח"ב פרק ס"א סעיף כ"ד והערה ס"ט.)

האם מותר לאכול או לשתות לפני הבדלה?

משקעה החמה אסור לאכול או לשתות (ומי שעדיין לא אכל סעודה שלישית, עיין גליון הקודם מס' 11 מה שכתבנו שם) עד שיעשה הבדלה על היין. (שו"ע סימן רצ"ט סעיף א') ואיסור זה בין לגברים בין לנשים. (שמירת שבת כהלכתה ח"ב פרק נ"ט הערה ל"ג.)

מי שהתחיל לאכול לפני השקיעה, תלוי

בזה: שאם נטל ידיו לסעודה, מותר לו להמשיך בסעודתו כרגיל אף אחר השקיעה. (שם סעיף י"א.) אבל אם התחיל לאכול פירות ומגדנות וכדו', צריך להפסיק בשקיעת החמה. (שם סעיף י"ד.) ואם התחיל באכילת מיני מזונות, יש להסתפק אם צריך להפסיק או לא. (שם הערה מ"ז.)

מי ששכח לומר הבדלה בתפילת שמונה עשרה מה דינו?

מי ששכח לומר את נוסח ההבדלה שתיקנו לומר בברכת "אתה חונן" בשמונה עשרה, אינו צריך לחזור ולהתפלל שוב, משום שעתידי לומר הבדלה על היין. (שו"ע סימן רצ"ד סעיף א')

אמנם, אם לא אמר הבדלה בשמונה עשרה, וטעה ואכל משהו קודם שהבדיל על היין, צריך לחזור ולהתפלל שוב תפילת שמונה עשרה, ולומר הבדלה בברכת חונן הדעת (שו"ע שם). והטעם, משום קנס שקנסוהו חז"ל (מ"ב סימן רצ"ד ס"ק ד') שגם טעה ולא אמר הבדלה בתפילה וגם טעה ואכל קודם הבדלה.

מי שלא שמע את ברכת בורא פרי הגפן האם יצא בהבדלה?

מי ששמע את ברכת ההבדלה, אע"פ שלא שמע את ברכת בורא פרי הגפן, יצא ידי חובת מצות הבדלה. ואם רוצה לשתות מהיין אחר ההבדלה, עליו לברך ברכת בורא פה"ג, שהרי לא שמע זאת מהמבדיל. וכן הדין במי שלא שמע ברכת הבשמים והאש, שיצא ידי חובת מצות הבדלה, ועליו לברך ברכת הבשמים והאש אחר ההבדלה. וודאי שאף מי שלא שמע את הפסוקים הנאמרים בתחילת ההבדלה,

הלכות שבת - המשך

שיצא ידי חובה.

האם מותר לדבר לפני ששתה המבדיל מן היין?

בין המבדיל ובין השומעים אסורים לדבר לפני ששתה המבדיל מלא לוגמיו מן היין. ומשום כך יזהרו השומעים שלא לומר "שבוע טוב" לפני ששתה המבדיל השיעור הנ"ל. (שמירת שבת כהלכתה ח"ב פרק ס' סעיף ל"ט.) אם המבדיל דיבר לפני ששתה מלא לוגמיו מן היין יש בזה חילוקי דינים וראה בספר שמירת שבת כהלכתה ח"ב פרק מ"ח סעיפים א-ז. ואם אחד מהשומעים דיבר אינו צריך לחזור ולומר ההבדלה.

מה טעם המנהג לשפוך מהיין של ההבדלה?

נוהגים למלאות את כוס ההבדלה עד שיהיה נשפך מעט מהיין על הארץ או על צלחת ההבדלה. (שמירת שבת כהלכתה ח"ב פרק ס' סעיף י"ט.) והטעם לזה, משום מה שאמרו בגמרא (עירובין דף ס"ה ע"א-ב) שמי שיין נשפך בביתו כמים - סימן ברכה, ומשום כך עושי כן בתחילת השבוע לסימן ברכה. (רמ"א סימן רצ"ו סעיף א').

ויש נוהגים לשפוך מעט מהנשאר בכוס

בגליון הבא:

- האם צריך שיוכל להנות מאור הנר כשמברך ברכת מאורי האש?
- כיצד אופן ההסתכלות על הידים לאור הנר?
- קיפול הטלית מיד במוצאי שבת.
- מה טעם חיוב סעודת מלוה מלכה?
- האם על כל אחד מהמסובים לברך ברכת המוציא לעצמו או שיצאו כולם מבעל הבית? ■

לאחר ששתו את היין. (עיין שמירת שבת כהלכתה ח"ב פרק ס' הערה ק"ג) אך יזהרו לא לשפוך מהכוס לפני שתיית היין, משום שזה בזיון לברכת בורא פרי הגפן שבירך אותה על כוס מלאה ולפני ששותה שופך ממנה כא' היה דבר מאוס. (שולחן ערוך הרב סימן רצ"ו סעיף ה.)

מה טעם המנהג לכבות את נר ההבדלה ביין?

נוהגים לכבות את נר ההבדלה ביין שנשפך בצלחת. וטעם המנהג, להראות שלא הודלק נר זה אלא למצוה לנר של הבדלה לברך עליו.

ומשום כך, אם מברך על נר שהיה דלוק מכבר ולא הדליקו בשביל המצוה, אין צריך לכבותו. (שם.)

לומדים הלכה למעשה בשיטה ייחודית בקצרה, בעיון או לסמיכה ברבנות

איך לומדים:

ליווי ותמיכת רב

מענה רב לשאלות במייל ובטלפון, הכנה וסיוע לבחינות הרבנות

מבחנים

תקבל כלים ועזרים ללימוד, לזיכרון ולהעמקה המביאים לשליטה בחומר לאורך זמן

שיעורים

כל 3 ימים תקבל למייל שיעור הכתוב בשיטה בהירה וממוקדת

הירשם עוד היום לאחד ממסלולי הלימוד שלנו
והצטרף לאלפי לומדים בארץ ובעולם
המגיעים לרמה גבוהה בידיעת ההלכה

לקבלת העלון ישירות למייל שלך: daat@limd.co.il

